

Lékař by se neměl vyhýbat ničemu, co funguje

PhDr. Pavel Taněv
Edukafarm, Praha

MUDr. Hana Jarošová, Ph.D., významná osobnost české balneologie a léčebné rehabilitace, fyziatrie a myoskeletální medicíny, oslavila nedávno významné životní jubileum. Tuto velmi vzdělanou a citlivou lékařku jsme zvyklí spojovat s Revmatologickým ústavem v Praze, ona sama však stejnou váhu přisuzuje svému působení v Rehabilitačním ústavu Kladruby.

Kdybychom mezi pracovišti, jimiž dr. Jarošová za svůj život prošla, hledali takové, které by dnes bez jejího odborného a lidského vkladu vypadalo úplně jinak, byl by to právě Rehabilitační ústav Kladruby. Svědčí o tom cena udělená Evropskou unií za kvalitu poskytovaných služeb, již toto zařízení obdrželo v roce 1998, kdy je jako jeho dlouholetá ředitelka pozvedla na nebyvalou úroveň. „Já sama si nejvíc vážím ocenění, jehož se mi dostalo od hraběte Colloredo-Mansfelda, který, když jsme se setkali, pracoval pro australské zdravotnictví. Poté, co si Kladruby důkladně prohlédl, mi potřásl rukou a prohlásil, že tak komplexní rehabilitační zařízení nikde na světě neviděl,“ říká dr. Jarošová. A právě univerzálnost je rys, který v průběhu kariéry dr. Jarošové postupně nabýval na síle.

Kladruby byly velká škola

K bílému plášti zamířila oklikou. Inspirována maminkou, která vyučovala obor knihovnictví a seznamovala ji s počítači už v době, kdy ještě pracovaly s děrnými štítky a v počtu jeden kus zabíraly celá domovní patra, podala v posledním ročníku gymnázia přihlášku na VŠE, obor výpočetní technika. Nedlouho nato si však nešťastně a těžce zranila nohu a skončila dokonce na operačním stole. „Když se mi pak dostala do ruky propouštěcí lékařská zpráva, vzbudily ve mně obrovskou zvědavost latinská slova a názvy, kterými se zpráva hemžila. Chtěla jsem tak strašně vědět, co znamenají, že jsem si podala novou přihlášku na vysokou, na medicínu,“ vzpomíná dr. Jarošová.

Její život tak nabral na tempu. Nejenže během náročného studia stihla vychovávat dvě malé děti – dcera se jí narodila ve druhém a syn

ve čtvrtém ročníku –, ale nakonec odpromovala s červeným diplomem. Psal se rok 1979. Následovalo nedlouhé působení na interně a chirurgii v Nemocnici s poliklinikou v Říčanech, poté krátce pracovala jako praktická a závodní lékařka. V tomto období zároveň atestovala ze všeobecného lékařství a v oboru fyziatrie, balneologie a všeobecné rehabilitace. Později ještě přidala atestaci v oboru veřejného zdravotnictví. Mezitím jí však do života vstoupila nutnost sehnat zaměstnání s bytem, a tak od 1. 1. 1985 zakotvila v Rehabilitačním ústavu Kladruby.

„Kladruby pro mě byly obrovská škola. Vzpomínám s vděkem především na primářku Evu Malou, která mě naučila spoustě věcí. Jako bývalá „obvodačka“ jsem například byla zvyklá, že mi na stůl chodí již popsané snímky. Tady najednou nebyl nikdo, kdo by na to měl čas, a já si zprvu sama pomoci neuměla. Paní primářka nad mou neznalostí klidně mohla „zvednout obočí“ nebo mě v tom nechat plavat, ale místo toho se mnou trpělivě trávila čas, než jsem se snímky popisovat naučila. Stejně nezištně mi předávala vše, co sama věděla o léčbě pohybového aparátu,“ říká dr. Jarošová, která se v Kladrubech odborně profilovala především v oblasti rehabilitace po úrazech a operacích pohybového ústrojí.

O tom, že byla dobrou žačkou, která osvojené znalosti a dovednosti dokáže samostatně a tvořivě rozvíjet, svědčí už skutečnost, že se z pozice sekundárního lékaře vypracovala na pozici zástupce ředitele, až se nakonec stala ředitelkou ústavu. Právě pod jejím vedením a především její zásluhou se Kladruby z běžného zařízení svého typu proměnily v moderní rehabilitační ústav, který se přístrojově i personálně řadí ke světové špičce, což stvrzují i zmíněná ocenění.

V roce 2000 dr. Jarošová přešla z Kladrub do rehabilitačního ústavu v Chotěboři, kde se věnovala pacientům po mozkové cévní příhodě. Když se krátce nato, v roce 2002, rozhodla přijmout primariát v pražském Revmatologickém ústavu, nastupovala do něj slovy šéfa ústavu prof. MUDr. Karla Pavelky, DrSc., jako „vynikající odborník v oboru rehabilitace, který se zároveň paralelně věnuje organizačním a vedoucím funkcím.“

Léčit se musí celý člověk

Lze-li ze slov prof. Pavelky vyrozumět, že profesionalita dr. Jarošové má stránku ryze medicínskou a organizačtorskou, zastavme se nejprve u prvně zmíněné. „Žádnou zdravotní potíž neléčím jen jednou metodou, snažím se působit klidně třemi čtyřmi postupy,“ říká paní doktorka a dodává: „Žádný postup totiž není bez alternativ, jedinou podmínkou je, aby byly funkční.“ Díky této otevřenosti se dostala například k akupunktuře, v níž absolvovala certifikovaný kurs již v roce 1985.

Když pak byla po letech jako odborník pozvána do její domoviny, Číny, ověřila si definitivně, že vše, co se tak dlouho uchová, je funkční

Dr. Hana Jarošová v ředitelském křesle RÚ Kladruby, s oceněním, jehož se jí dostalo od orgánů EU.

a hodnotné. „Na kongresu o akupunktuře jsem byla svědkem, že opravdoví mistři této metody jsou schopni napíchnout několik bodů, díky čemuž odejde kámen ze žlučníku. Také jsem zde viděla, jak lze jehličkami rozhybat nehybnou nohu. Akupunkturou je možné za pár minut narovnat a uzdravit bolavá záda, popáleniny 2. stupně se po aplikaci jehel hojí bez jizev. Používám ji ve spojení s dalšími metodami, sahám k ní především v situacích, kdy je na tom pacient hodně zle.“

Krátce po listopadu 1989 absolvovala dr. Jarošová kurs manuální medicíny u jedné ze zásadních postav celé československé medicíny, neurologa a zakladatele moderní funkční diagnostiky a léčby vertebrogenních onemocnění a manuální a reflexní terapie prof. MUDr. Karla Lewita, DrSc. Díky působení této charismatické osobnosti se utvrdila v přesvědčení, že léčit se musí celý člověk. „Uvědomila jsem si existenci a význam viscerovertebrálních vztahů, kdy například vředy na dvanáctníku souvisejí s bolestí zad, a naopak bolesti zad mohou souviset s žaludečními problémy a bolestmi v krajině břišní. Přitom bolesti pohybového ústrojí jsou nejčastějšími bolestmi,“ říká.

Široký záběr i rozhled a neulpívání na domnělých jistotách jsou pro ni také pojistkou, že se při vyšetřování a léčbě pacienta nic nezanedbá: „Někteří lékaři šetří, protože si výkony nechtějí krátit zisk, takže neudělají rentgen, což se například běžně děje při vyšetřování mladých mužů, které ‚přece nemůžou bolet záda‘. Když potíže neustávají a takový jedinec se nakonec dostane ke mně, diagnostikovala jsem v ně-

kolika případech Bechtěrevovu nemoc.“ Jindy její smysl pro celostnost a alternativy vedl k velmi netradičnímu terapeutickému úspěchu, když guna injekce, primárně indikované u bolestí pohybového aparátu, výrazně ulevují staršímu muži od příznaků Parkinsonovy choroby.

Výsledky své práce dr. Jarošová hojně publikovala a bylo rozhodně o čem psát. „Prováděla výzkum účinnosti různých fyzioterapeutických postupů, jež zúročila v mnoha publikacích. Věnovala se například objektivizaci výsledků rehabilitace, měření stabilometrem a zkoumala možnosti léčby pohybového aparátu u rizikových pacientů. Dále se pak věnovala účinnosti akupunktury a dalších metod. Zkoumala možnosti pohybové léčby u řady chorobných jednotek, jako např. mimokloubního revmatismu, artrózy, zánětlivých myelopatií, ankylozující spondylitidy, revmatoidní artritidy, bolestí zad a stavu po endoprotéze velkých kloubů. Byla také hlavní autorkou knihy Rehabilitace u revmatických onemocnění a přispěla dvěma kapitolami do úspěšné knihy Revmatologie,“ zmiňuje prof. Pavelka. Dr. Jarošová s úsměvem dodává, že právě pod jeho vedením získalo její psaní vědeckých statí náležitou „štábní kulturu“, avšak nejen textů ryze medicínských, také těch, v nichž se věnovala postavení a organizaci rehabilitační péče v systému českého zdravotnictví.

Když kulhá systém, musí co nejrovněji chodit lékař

Důvody, proč se věnovala i boji za odpovídající místo svého oboru, opět podkryvá prof. Pavelka: „Jako primářka vedla dr. Jarošová v letech 2002 až 2014 v Revmatologickém ústavu v Praze Centrum léčebné rehabilitace, které má ještě další lékárnku a v průměru 20 fyzioterapeutek. Zjevná je náročnost vedení takto velkého oddělení, jež poskytuje široké spektrum metodik fyzioterapie pro lůžkové i ambulanti oddělení. V době působení primářky Jarošové docházelo k mnoha organizačním změnám a transformacím ústavu, které vyústily v jeho profilování jako špičkového evropského revmatologického centra. Primářka Jarošová dokázala zachytit trendy moderní rehabilitace, pohybové léčby u revmatiků a celé centrum zmodernizovala. Šlo jak o dovybavení moderními pomůckami, tak zavedení nových metodik. Důraz jsme kladli i na pozitivní hospodářské výsledky celého oddělení.“

Není totiž žádným tajemstvím, že změny k lepšímu, jimiž balneologie a léčebná rehabilitace po roce 1989 procházely na úrovni samotných zařízení, doprovázely četné změny k horšímu v rámci organizace této péče ze strany ministerstva zdravotnictví a pojišťoven jako plátců péče. „Tenhle obor má přece svůj jasný smysl,“ říká dr. Jarošová a pokračuje: „Pokud má člověk doslova rozbitý pohybový aparát, společnost do něj bude bez řečí investovat v podobě operací a léčby. Co ale potom? Takto ‚uzdravený pacient‘ např. nehne s ramenem či kolenem, takže mu hrozí pracovní neschopnost a invalidní důchod. Ovšem při správně vedené rehabilitaci může vše skončit jinak, nejhůře třeba zkráceným pracovním úvazkem či rekvalifikací a změnou pracovní pozice. Pokud tohle všechno funguje, společnost ušetří za sociální dávky.“

Když ji tedy v devadesátých letech tehdejší ministr práce a sociálních věcí Vladimír Špidla vybědl, aby vytvořila nárokům doby odpovídající ucelenou koncepci rehabilitace, přijala tuto výzvu a s prof. Vladimírem Jandou ji zpracovala. „Udělala zde moře práce, bojovali jsme za zachování lůžek v rehabilitačních zařízeních, za náležité ohodnocení tohoto druhu péče ze strany zdravotních pojišťoven, o kódy,“ vzpomínal posléze na společnou práci dnes již zesnulý prof. Janda.

Něco málo z onoho návrhu se prosadit podařilo, jako celek však koncepce přijata nebyla. Přes svoji potřebnost a nutnost fungovat v rámci pevných pravidel obor balneologie a léčebné rehabilitace dodnes závazný rámec postrádá. Někdo má podle dr. Jarošové péče příliš, hlavně ti pacienti, kteří vyžadují péči kvůli malíčkostí, jinému, potřebnému, například po operaci, se jí třeba pro administrativní překážky nedostane. Proto je přesvědčena, že leccos z toho, na co nestačí slabý systém, musí silou své osobnosti zvládnout lékař. „Jistěže jsem se setkala s pacienty, kteří si už ve dveřích diktují: ‚Chci vanu.‘ Je však jen na mně, abych takovou situaci v klidu ustála: ‚Já si vás teď vyšetřím, a pokud zjistím, že ji potřebujete, tak vám ji předepíšu. Když to nezjistím, tak vám ji zkrátka nepředepíšu.‘ A když někdo váží 150 kilo, má potíže s koleny i se zády a necvičí, ač by měl, cvičení mu nordinuji. Nechce-li spolupracovat v rámci doporučené redukce hmotnosti a cvičení, nechť si pečuje o své zdraví za své peníze. Nelze každá takováto záda a kolena léčit na státní pokladnu,“ říká.

Za slovy i chováním paní doktorky je jasně patrné přesvědčení, že holistická by měla být nejen samotná medicína, ale v jistém smyslu také organizace zdravotní i sociální péče a jejich sladování. Podle ní jde o to, prohloubit spolupráci mezi praktickými lékaři spolu s odbornými a lékaři posudkových služeb, a ne stavět mezi ně bariéry. Zdravotnické autority si musí uvědomit, že nejčastější bolest je bolest pohybového aparátu a obor rehabilitační a fyzikální medicíny (RFM) by neměl být mezi medicínskými obory popelkou. Také proto je podle dr. Jarošové česká RFM včetně balneologie a rehabilitace na tom dobře pouze ve vztahu k některým zemím, ale například ve vztahu k revmatologii, která je i díky prof. Pavlčkovi světová, pokulhává. Aby své postoje podepřela i odborně, obhájila letos v červnu velký doktorát v oblasti kvality péče.

Vše nejlepší, paní doktorko...

Po odchodu z primariátu v Revmatologickém ústavu na začátku letošního roku si dr. Jarošová ponechala pedagogický úvazek jako odborná asistentka na Revmatologické klinice 1. lékařské fakulty UK v Praze. U svých studentů si povšimla jednoho zajímavého dobového fenoménu: „Když je mám před sebou v posluchárně nebo při cvičeních, nelíší

se jako jednotlivci, jeden od druhého, ale jako kolektivy, kruh od kruhu, takže buď to všechny zajímá, nebo všichni dávají najevo, že si to přišli odsedět. Zřejmě vyladění toho kterého kroužku určují silné osobnosti a pro rebelujícího jedince není úniku. Pozitivní ale převládají.“

Pacientům se dr. Jarošová jako ambulantní specialista věnuje i nadále, ve své ordinaci v Bioregeneračním a rehabilitačním centru v Říčanech, které založila, a v centru bezpečné terapie inPHARM CLINIC v Jesenici. Takže paní doktorko – přejeme nemocným vaši laskavou a znalou péči. Přejeme však především Vám pevné zdraví, osobní pohodu a radost ze života i práce do dalších dlouhých let.

Kromě těchto certifikátů si dr. Jarošová přivezla z Číny mnoho cenných odborných zkušeností.